

Фатюха Н. Г., к.е.н., доцент,
Рябченко І. А., студентка,
Запорізький національний технічний університет
м. Запоріжжя, Україна

РОЛЬ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Належне інвестування є досить важливим та необхідним фактором ефективного реформування економіки країни, її структурної модернізації поряд з якісним оновленням ринкової та соціальної інфраструктури.

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ), поряд з забезпеченням необхідним капіталом, являють собою джерело нових технологій, модернізації управління та маркетингової системи. Залучені ресурси, у свою чергу, стимулюють конкуренцію, інновації, акумуляцію капіталу і завдяки цьому створюють робочі місця та економічне зростання.

Виділяють наступні позитивні ефекти від залучення іноземних інвестицій:

1. Модернізація. Залучення іноземних інвестицій призводить до впровадження світових моделей виробничих технологій та організації праці, котрі в подальшому можуть використовуватися на вітчизняних підприємствах.

2. Збільшення обсягів виробництва. В умовах існуючої економічної кризи в Україні це найважливіший фактор залучення ПІІ. Інвестиційна діяльність викликає ефект мультиплікатора відносно економічного росту. Слід відмітити специфіку дії цього механізму. У даному випадку основні засоби імпортуються, але виробництво в результаті потребує значного збільшення випуску продукції місцевими постачальниками, що стимулює зростання в інших галузях промисловості. Це викликає специфічний ефект мультиплікатора модернізації: вищі вимоги підприємств з іноземними інвестиціями примушують постачальників приділяти більше уваги підвищенню якості продукції, жорсткому виконанню графіків поставок і прискоренню технологічного прогресу.

3. Позитивний вплив на платіжний баланс. Вплив відбувається шляхом збільшення експорту, економії та заміщення імпорту. Частина продукції підприємств з іноземними інвестиціями направляється на експорт. Таким підприємствам легше, ніж іншим місцевим виробництвам, розширити експорт, оскільки продукція, яку вони виробляють, відповідає світовим стандартам якості. Також важливим фактором є зв'язки інвестора, доступ до дилерської і сервісної сітки, що важливо для експорту споживчих товарів.

4. Підвищення рівня ринкової конкуренції. Оскільки існує високий рівень концентрації виробництва в більшості провідних галузях підприємство може активізувати конкуренцію, використовуючи вище зазначені переваги (вища продуктивність праці, ефективніший маркетинг). Цей фактор сприяє зменшенню загального рівня виробничих затрат на ринках окремих видів продукції.

5. Збільшення зайнятості. Цей ефект не є однозначним, оскільки ПІІ призводять до модернізації виробництва, що, у свою чергу, скорочує кількість працюючих. Уряд прагне залучити інвесторів до створення нових робочих місць, проте існує характерна риса іноземних інвестицій: вони спрямовуються у вже існуючі виробничі потужності (модернізується наявне виробництво), а не створюються нові, що відповідає світовим тенденціям [1].

Привабливість прямих іноземних інвестицій зумовлена наступним:

- імпорт прямих інвестицій веде до збільшення виробничих потужностей та ресурсів;
- сприяє поширенню передової технології і управлінського досвіду, підвищенню кваліфікації трудових ресурсів;
- з'являються не тільки нові матеріальні та фінансові ресурси, а й мобілізуються і більш продуктивно використовуються вже наявні ресурси;
- прямі інвестиції сприяють розвитку національної науково-дослідної бази;
- стимулюється конкуренція і пов'язані з нею позитивні явища (підрип позицій місцевої монополії, зниження цін та підвищення якості продукції, що заміщає як імпорт, так і застарілі вироби місцевого виробництва);
- підвищують попит та ціни на національні (місцеві) фактори виробництва;
- збільшуються надходження у вигляді податків на діяльність міжнародних спільних підприємств;
- в умовах слабого контролю за використанням державних позик інвестиційний ризик переноситься на іноземних інвесторів, які самостійно вирішують проблему самоокупності [2].

Надходження прямих інвестицій для потреб розвитку національної економіки є важливим індикатором міжнародної привабливості держави, ознакою якості інвестиційного клімату та ключовим показником конкурентоспроможності на міжнародному ринку капіталу. Разом з тим іноземні інвестиції індиферентні до проблем національної економіки та в разі неналежного національного моніторингу і контролю можуть містити певні загрози для національної економіки [3].

Серед негативних факторів варто відзначити:

1. Зростання безробіття. Цей фактор обумовлюється модернізацією виробництва та досить високим рівнем конкурентності підприємств з іноземними інвестиціями.

2. Банкрутство вітчизняних виробників та закриття бізнесу. Опоненти іноземних інвестицій надають велику увагу таким моментам як недопущення продажу землі іноземцям. Ця вимога дуже стримує надходження іноземного капіталу, оскільки наявність приватної власності на землю є необхідною умовою для здійснення інвестицій.

Зрозуміло, що придбання стратегічно важливих підприємств іноземцями недопустима. Можливі випадки приватизації іноземними інвесторами підприємств, які виступають конкурентами для них на світовому ринку з тим, щоб не допустити їх самостійного розвитку. Тому держава повинна контролювати дії транснаціональних корпорацій, пов'язані з викупом місцевих підприємств.

Перед країною, яка залучає іноземні інвестиції, виникає дилема: якщо законодавство буде занадто обмежуючим, то іноземний капітал не буде інвестуватися, якщо ж занадто ліберальним, то в деяких випадках при погіршенні економічної або політичної ситуації іноземні інвестори стануть одночасно вивозити як прибуток, так і початкові інвестиції, що може призвести до платіжної кризи.

Ще одна проблема виникає у зв'язку з державним регулюванням іноземних інвестицій: якщо держава буде прагнути жорстко їх контролювати потік інвестицій

зменшиться; якщо ж не буде ніяких державних обмежень і стимулів, то іноземні інвестори будуть враховувати лише особисті інтереси.

Світовий досвід показує, що іноземних інвесторів приваблюють просто регіони з меншим рівнем заробітної плати. Іноземний капітал інвестується в країни з вищим рівнем зарплатні, який компенсується кращою інфраструктурою, більш розвинутою економікою і ефективнішою адміністрацією [4].

Література:

1. Свідрак О.В. Прямі іноземні інвестиції як фактор зростання валового внутрішнього продукту країни та активізації економічного розвитку // Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект : сб. науч. тр. – Донецк: ДонНУ, 2014. – № 2. – С. 263–266.
2. Вірбулевська О.В. Прямі іноземні інвестиції та їх вплив на діяльність українських підприємств / О.В. Вірбулевська, О.А. Малик. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/13_EISN_2013/Economics/2_137014.doc.htm
3. Петрук Н. М. Проблеми залучення іноземних інвестицій в розвиток національних підприємств та в економіку України загалом [Електронний ресурс]. -Режим доступу: http://www.rusnauka.com/24_NTP_2009/Economics/50490.doc.htm
4. Товстиженко О.В. Роль іноземних інвестицій в інтенсифікації розвитку вітчизняного виробництва / О.В. Товстиженко // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 1. – С. 104–108.